

УДК 658.152:332.025.28:621].012.12(477)

МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПОСТПРИВАТИЗАЦІЙНОМУ ЕТАПІ

Мошенець Р.О.

Національний університет "Львівська політехніка"

Постприватизаційний етап розвитку машинобудівних підприємств України потребує не тільки привертання інвестицій на підприємства, але й грамотного їх освоєння. В статті пропонується поетапна схема моніторингу реалізації інвестиційних проектів з вибраними точками для контролю за освоєнням заємних засобів. Реалізація інвестиційних проектів з поетапним контролем – один із кроків, який буде сприяти розвитку машинобудівного підприємства на постприватизаційному етапі.

Ключові слова: машинобудівне підприємство, інвестиційні проекти, моніторинг проекту, інвестиційні засоби.

Postprivatization period of the development of Ukrainian machine-building enterprises needs not only obtaining investments but their competent development. In the article step-by-step plan for monitoring of investment projects realization with control points for the development of investment resources is proposed. Investment projects realization with step-by-step control is one of the ways of machine-building enterprise's development during postprivatization period.

Key words: machine-building enterprise, investment projects, project monitoring, investment funds.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Постприватизаційний етап розвитку машинобудівних підприємств потребує значних ресурсів, тому сьогодні особлива увага приділяється механізмам залучення інвестицій. Зрозуміло, що лише ефективно освоєння інвестицій дозволить розвивати машинобудівні підприємства, які формують одну із ключових галузей промисловості України. Вирішальним кроком в ефективному освоєнні інвестицій на вітчизняних підприємства може стати систематичне проведення моніторингу інвестиційних проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні автори починають все більше уваги приділяти управлінню інвестиційними проектами на підприємствах, проте, як видно із праць І.М. Вахович, З.В. Герасимчук, Г.Г. Кірейцева, Є.Г. Рясних та В.Г. Федоренка, переважно увага приділяється рентабельності інвестиційних проектів та розробці оптимальних структур бізнес-планів інвестиційних проектів. При цьому актуальні сьогодні проблеми моніторингу інвестиційних проектів на машинобудівних підприємствах залишаються маловивченими. Вітчизняні вчені визначають моніторинг як систематичне комплексне спостереження та контроль за суб'єктами економічних відносин на сучасному ринку, що є перспективним напрямом розвитку економіки України [2, 475]. При цьому комплексний склад інвестиційного проекту включає три елементи: технічні та якісні характеристики інвестиційного проекту загалом, терміни виконання інвестиційного проекту, деталізацію витрат згідно з кошторисом інвестиційного проекту [3, 246–247].

Формулювання цілей статті. З метою підвищення ефективності освоєння інвестицій на машинобудівному підприємстві доцільним видається розробити алгоритм моніторингу інвестиційного проекту, який би дозволяв коригувати відхилення у контрольних точках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні все більшого значення набуває моніторинг діяльності окремо взятого підприємства, що дозволяє не лише коригувати плани діяльності, а й робити прогнози на майбутні періоди. Зважаючи на те, що машинобудівні підприємства на постприватизаційному етапі гостро потребують запозичень, то для ефективного освоєння інвестицій варто здійснювати моніторинг інвестиційного проекту.

Особливу увагу слід приділити таким інвестиційним проектам на машинобудівних підприємствах, які спрямовані на впровадження новітніх технологій виготовлення продукції, а також таким, які мають великий (від 7 років) лаг освоєння запозичених коштів.

Інвестиції як довготермінове вкладання капіталу в різні сфери діяльності машинобудівного підприємства передбачають комплекс наукових, технологічних, фінансових та організаційних заходів, що формуються в інвестиційні проекти (рис. 1):

- передвиробнича підготовка та організація освоєння інвестиційних коштів на виробництві. Цей етап інвестиційної діяльності концентрує увагу на придбанні сучасного обладнання та програмного забезпечення, а також на поточних змінах у процедурах та методиках. Саме такий підхід дозволяє отримати максимальну віддачу від запозичень;
- безпосередні передвиробничі розробки за рахунок залучених коштів, що включають модифікації технологічного процесу, а також перепідготовку кваліфікованих кадрів;
- придбання патентів, ліцензій, ноу-хау, конструкцій, а також торговельних марок з правом адаптації їх до сучасного ринку;
- маркетинг нових продуктів. На цьому етапі важливо акцентувати увагу не лише на маркетинг-комплексі, а й на виході підприємства, що впроваджує новий продукт, на зовнішній ринок. З точки зору здійснення зовнішньоекономічної діяльності міжнародний маркетинг потребує значних ресурсів від підприємства, але за умов грамотних державних дотацій дана стратегія організації інвестиційної діяльності значно розширить ринок споживачів;
- проектування виробництва, яке передбачає виготовлення планів для технологічних процедур та експлуатаційних характеристик.

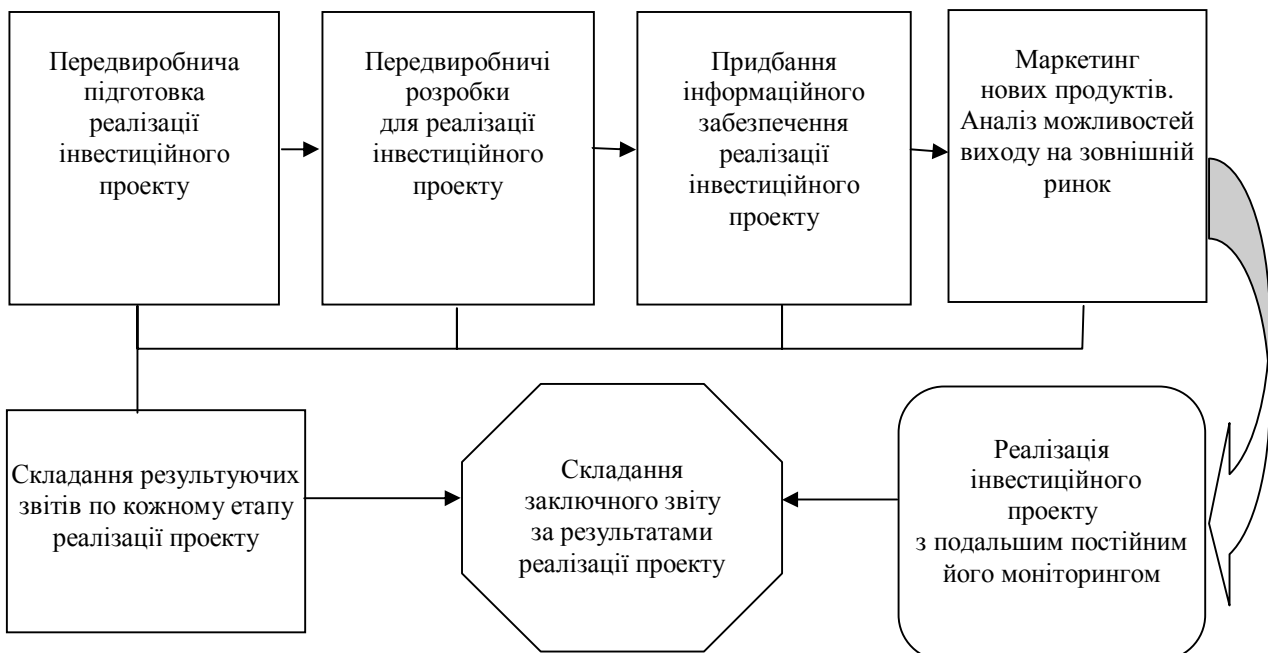

Рис. 1. Етапи реалізації інвестиційного проекту на машинобудівному підприємстві на постприватизаційному етапі

Моніторинг інвестицій реалізується на основі статистичних даних, звітів та спеціальних досліджень на машинобудівних підприємствах.

Складання результуючого звіту є обов'язковим заключним етапом моніторингу реалізації інвестиційного проекту, оскільки досягає таких цілей:

- 1) Уникати повторення помилок при реалізації наступних інвестиційних проектів на підприємстві.
- 2) Оптимізувати витрати ресурсів підприємства під час реалізації наступних інвестиційних проектів.
- 3) Удосконалювати алгоритм моніторингу реалізації інвестиційних проектів на підприємстві.

Щодо необхідності моніторингу як чітко спрямованого спостереження за втіленням запланованих технічних та якісних характеристик інвестиційного проекту, то більшість вітчизняних фахівців не поділяє цієї точки зору. Це пояснюється тим, що для ряду учасників проекту постійне спостереження та контроль якісних і технічних характеристик передбачається самим процесом виконання проекту. А

також вважається, що доведення до менеджерів вищої ланки оперативної аналітичної інформації щодо виконання технічних показників є безпосередньо обумовленим процесом реалізації інвестиційного проекту. На даному етапі рекомендується залучати фахівців з консалтингу для розробки методів для зменшення відхилень фактичних показників виконання інвестиційного проекту від запланованих. В результаті аналізу даних щодо ефективності освоєння інвестицій у випадках, коли залучалися консультанти, було виявлено, що витрати на консультаційні послуги окупляться на момент 75 % готовності інвестиційного проекту, і що саме на цьому етапі варто здійснювати перші реальні дії щодо реалізації проекту.

Оскільки ефективно управління термінами робіт є вирішальним для успіху проекту, то для інвестиційного проекту з відтермінованими строками виконання існує загроза значного збільшення постійних і змінних витрат, а також виникнення проблем із якістю. В такій ситуації доцільно широко застосовувати метод календарного планування робіт, оскільки він вказує гранично припустимі строки виконання робіт за інвестиційним проектом.

Моніторинг вартісних показників інвестиційного проекту полягає у систематичному порівнянні фактичних витрат з плановими, а також контролю за ними. Особливу увагу слід приділяти розподілу витрат за термінами виконання робіт та виявленню витрат, які виникають при виконанні тотожних робіт.

Порівняння фактичних витрат з плановими слід проводити за заздалегідь визначеними точками. Дані контрольні точки дають змогу визначити відхилення у витрачання коштів, а також виокремити фактори, які до цього призводять. У разі невідповідності фактичних витрат з плановими особливо увагу слід приділяти чіткому визначенню причин розбіжностей та заходам щодо їх усунення.

Варто розглядати етапи реалізації інвестиційного проекту з точки зору його моніторингу. Три елементи комплексу моніторингу інвестиційного проекту вперше деталізуються на етапі пропозиції проекту, після затвердження якого розпочинається розробка робочого плану втілення інвестиційного проекту. Особливу увагу на етапі розробки робочого плану слід приділити перегляду попереднього кошторису витрат з акцентом на витратах ресурсів машинобудівного підприємства, користуючись принципом зіставлення прогнозованих витрат та можливого прибутку. Наступним етапом реалізації інноваційного проекту є перевірка запланованих технічних та якісних характеристик, а також спостереження за використанням наявних ресурсів. Моніторинг інвестиційного проекту в основному полягає у контролі за досягненням поставленої мети та цілей з погляду цих трьох елементів.

Сьогодні моніторинг інвестиційного проекту розглядається як постійний та структурований процес спостереження і контролю, що спрямований на перевірку перебігу робіт, а також на перевірку коригувальних дій для цих робіт. Завдання для такого типу моніторингу полягають у тому, щоб отримати фактичні дані про виконання проекту з подальшим порівнянням їх з плановими показниками. Це порівняння передбачає наявність абсолютних та відносних відхилень, що є одним із найскладніших завдань моніторингу інвестиційного проекту. Воно включає в себе:

- 1) фіксацію моменту, коли хід виконання інвестиційного проекту починає порушувати заплановані показники;
- 2) розрахунок, при якому визначається, чи не порушує таке відхилення межу припустимої в цьому інвестиційному проекті норми;
- 3) детальний аналіз факторів таких відхилень у ході реалізації.

Менеджер інвестиційного проекту при виявленні відхилень від запланованих параметрів повинен здійснити кореляцію у робочому плані інвестиційного проекту, а також, безумовно, переглянути свої попередні кадрові рішення. Оскільки моніторинг будь-якого інвестиційного проекту базується на тому, що конкретний менеджер несе особисту відповідальність за його реалізацію, варто оцінити й те, чи потрібно витрачати його управлінський ресурс, а також врахувати похибку людського фактора.

Серед усіх методик оцінювання виконання інвестиційного проекту (контроль після завершення робіт, контроль у момент 50 %-ної готовності робіт, регулярний оперативний контроль, метод контролю за попередньо визначеними точками) варто обирати контроль у заздалегідь визначених точках інвестиційного проекту як найменш ризиковий для підприємства на постприватизаційному етапі. Цей метод є особливо ефективним, зважаючи на особливості машинобудівної галузі, оскільки дозволяє наперед задати момент контролю та його кореляції, що забезпечує можливість ефективного прогнозування освоєння інвестиційних коштів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, моніторинг інвестиційного проекту є одним із найперспективніших шляхів розвитку машинобудівного підприємства на постприватизаційному етапі, який забезпечить його конкурентоспроможність на вітчизняному ринку. В подальшому важливо розробити уніфікований алгоритм управління інвестиційним проектом для всіх машинобудівних підприємств, який би включав комплексну схему моніторингу проекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О.В., Коренков О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: Монографія. – К.: ГРОТ, 2004. – 200 с.
2. Економічна енциклопедія: У 3 т. / С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. Т. 1. – 864 с.
3. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 412 с.
4. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 490 с.
5. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту: Навчальний посібник. – К.: Скарби, 2003. – 238 с.
6. Федоренко В.Г. Інвестознавство: Підручник. – 2-ге вид., переробл. – К.: МАУП, 2002. – 408 с.